

Uppföljning Gemensam granskning 2025 – välfärdsbrott

Överförmyndarnämnden

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Gemensam granskning - välfärdsbrott.....	4
Risk: Välfärdsbrottslighet.....	4
Granskning: Välfärdsbrottslighet	4
Välfärdsbrottslighet	6
Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?	6
Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar (enskilda, företag och föreningar, inköp och upphandling, otillåten påverkan och interna oegentligheter) har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?	6
Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?	8
Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	8
Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?	9
Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?	9
Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera	10
Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera	11
Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?	11
Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?	13

Inledning

Enligt beslut i kommunstyrelsen 2024-11-27 (STK-2024-1428) ska en kommungemensam granskning avseende välfärdsbrott genomföras under 2025.

Granskningen rörande välfärdsbrottslighet har genomförts under våren 2025. Uppföljningen ska vara beslutad av överförmyndarnämnden och stadskontoret tillhanda senast 2025-05-31. Granskningen har gjorts enligt särskilda anvisningar från kommunstyrelsen.

Gemensam granskning - välfärdsbrott

Risk: Välfärdsbrottslighet

Beskrivning av risk

Risk för att kommunen betalar ut pengar på felaktiga grunder, på grund av bristande riskmedvetenhet utifrån att området är brett och komplext, vilket leder till såväl ekonomisk skada som förtroendeskada.

Granskning: Välfärdsbrottslighet

Syfte med granskningen:

Syftet med granskningen är att undersöka om Malmö stad - stadens förvaltningar och bolag - har ett ändamålsenligt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet.

Omfattning/avgränsning:

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder, och helägda bolag i tillämpliga delar.

Granskningsmetod:

Granskningen genomförs genom allmänna och specifika frågor om nämndernas arbete med att motverka välfärdsbrottslighet, kompletterat med en mindre självskattning. Granskningsanvisning finns som separat dokument.

Vad visade granskningen?

Granskningen har gjorts i två delar enligt stadskontorets anvisningar. Granskningen omfattar både arbetsmarknads- och socialnämnden och överförmyndarnämnden.

Det administrativa ansvaret för överförmyndarnämndens förvaltningsorganisation ligger hos arbetsmarknads- och socialnämnden. Det innebär att arbetsmarknads- och socialförvaltningen har ansvar för driften av överförmyndarverksamheten som bedrivs i enheten för överförmyndarärenden. Delar av det arbetet som pågår relaterat till välfärdsbrottslighet rör således även enheten för överförmyndarärenden.

Resultatet av granskningen visar att arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedriver ett omfattande arbete för att motverka välfärdsbrott och otillåten påverkan. Olika former av styrning- och stödstrukturer har inrättats för att underlätta arbetet. Förvaltningen samarbetar brett med andra aktörer och deltar i lokala, regionala och nationella forum som bidrar till att utveckla det egna arbetet.

Granskningsens resultat och självskattningen redovisas mer utförligt under

frågeställningarna i rapporten.

Har granskningen lett till åtgärder?

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ser behov av att fortsätta utveckla arbetet mot brott i välfärden och otillåten påverkan. Förvaltningens befintliga handlingsplan revideras under 2025. Överförmyndarnämnden omnämns inte i handlingsplanen direkt, men berörs av dess innehåll då enheten för överförmyndarärenden organisatoriskt tillhör arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Styrningen av det förvaltningsgemensamma arbetet relaterat till brott i välfärden och otillåten påverkan har tydliggjorts, samverkanstrukturer har etablerats och arbetssätt har utformats.

Det vidare arbetet bygger på erhållen kunskap, erfarenheter och identifierade behov av utveckling. Förvaltningen planerar att undersöka behovet av kunskap- och kompetensutveckling samt hur mer digitala arbetssätt kan bidra till att identifiera och förebygga välfärdsbrott.

Förslag på kommungemensamma åtgärder

För att bygga tillit till Malmö stads verksamheter och säkerställa ett effektivt arbete mot välfärdsbrott och otillåten påverkan är ett stadsgemensamt arbete nödvändigt. Nedan beskrivs några områden som är särskilt viktiga.

- Stärkt samordning mellan kommunens nämnder för kunskapsutbyte och gemensam samverkan med berörda externa parter.
- Undersöka och möjliggöra att den gemensamma IT-infrastrukturen möjliggör att nämnderna kan utveckla sitt förebyggande arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar av arvode, ekonomiskt stöd och bidrag.
- Stärka kunskapen hos medarbetare i samtliga nämnder om deras lagstadgade underrättelseskyldigheter kring felaktiga utbetalningar och i förekommande fall även felaktig folkbokföring, för att säkerställa medverkan till att förebygga välfärdsbrott.
- Tydliggöra kring respektive nämnds ansvar att aktivt arbeta med att förebygga välfärdsbrott.
- I större utsträckning involvera näringslivet i arbetet med att förebygga välfärdsbrott.

Välfärdsbrottslighet

Hur arbetar nämnden i stort med att motverka välfärdsbrottslighet?

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har sedan 2022 en handlingsplan för arbetet med att förebygga välfärdsbrott, i vilken enheten för överförmyndarärenden ingår. Handlingsplanen bygger på den stadsövergripande planen och utgår från fyra teman:

- Förebygga
- Kunskapsutveckla
- Samverka
- Kontrollera

Handlingsplanen reviderades under 2023 och revideras under 2025. Respektive avdelning har ett ansvar för att jobba med att identifiera och genomföra nödvändiga aktiviteter för att förebygga välfärdsbrottslighet.

Förvaltningen har sedan en tid tillbaka en särskild styrgrupp för det förvaltningsövergripande arbetet mot brott i välfärden. Styrgruppen leder och följer upp insatser som görs på området. Handlingsplanen följs upp årligen.

Vilka risker inom de områden som handlingsplanen omfattar har nämndens verksamheter identifierat och hanterat sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har identifierat risker kopplat till områdena i handlingsplanen. Flera risker har inte ursprungligen identifierats utifrån risken för välfärdsbrott, utan kan handla om andra identifierade risker som i sin tur kan innebära risker för välfärdsbrott.

Enskilda

- Risk för bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd, dels på grund av bristande följsamhet till gällande rutiner och handläggningsprocess, dels för att falska intyg/underlag kan användas för att begå brott.
- Risk för felaktiga utbetalningar av arvode om ställföreträdare lämnar oriktiga uppgifter som påverkar summan av dennes arvode/kostnadsersättning eller vem som är betalningsansvarig (kommunen/huvudmannen).
- Risk för att ställföreträdarskap anordnas på felaktiga grunder och detta leder till felaktiga utbetalningar av arvode och kostnadsersättning.

- Risk att underrättelser om felaktiga utbetalningar och/eller felaktig folkbokföring inte görs i tillräcklig omfattning.

Företag och föreningar

- Risk för bristande hantering och uppföljning av organisationsbidrag och bidrag till den idéburna sektorn.
- Risk för att idéburna organisationer får felaktigt ekonomiskt bidrag eller annat ekonomiskt stöd.
- Risk för bristande kontroller vid samverkan med externa parter kring arbetsmarknadspolitiska åtgärder, som exempelvis praktikplatser eller liknande.

Inköp och upphandling

- Risk för bristande följsamhet och kunskap till olika inköpsrutiner, till exempel vid direktupphandlingar.
- Risk för bristande avtalsuppföljning, både utifrån exempelvis fakturerat belopp utifrån avtalat pris och utifrån de enskilda avtalen.
- Risk för bristande följsamhet till rutin för hantering av bluffakturor.
- Risk för bristande uppföljning av placeringen av enskilda personer vad gäller kvalitén av utförd vård och/eller boende.
- Risk för bristande kontroll i samband med inköp och upphandling avseende leverantörers finansiella ställning, kreditvärdighet och ändamålsenliga organisation.
- Risk för att utredning och hävning av oseriösa leverantörer fördröjs på grund av till exempel sekretessmässiga svårigheter att erhålla information och underlag från myndigheter och andra berörda.

Otillåten påverkan och interna oegentligheter

- Risk för otillåten påverkan, både riktat till tjänstepersoner och till politiker.
- Risk för otillåten förmån till tjänstepersoner och till politiker.
- Risk för dataintrång och bristande skydd av personuppgifter.
- Risk för bristande bakgrundskontroll vid rekrytering.
- Risk för bristande följsamhet till kravprofil vid rekrytering av vissa tjänster.
- Risk för att ställföreträdarskapet utnyttjas för att möjliggöra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet till huvudmannen, det vill säga att ställföreträdaren medverkar till att felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet görs till huvudmannen.
- Risk för bristande hantering av visseblåsarärenden.

Hur har nämndens arbete inom området med att motverka välfärdsbrott utvecklats sedan handlingsplanen beslutades 2020?

Inledningsvis har arbetsmarknads- och socialförvaltningen haft fokus på arbetet med bidragsbrott inom ekonomiskt bistånd. Dels utifrån innehållet i handlingsplanen, dels utifrån resultatet av den granskning stadsrevisionen (SR-2019-82) gjorde av arbetet med ekonomiskt bistånd under 2019.

Arbetet med att förebygga välfärdsbrott har utvecklats utifrån identifierade behov inom verksamheterna. Arbetet har bland annat handlat om att stärka samarbetet, både internt och externt med andra, berörda myndigheter och aktörer.

Förvaltningen har också utvecklat sitt arbete med inköp, upphandling och avtalsförvaltning genom att inrätta en inköpsenhet. Fokus är att förvaltningen ska ha upphandlade avtal med kontrollerade leverantörer, och att dessa systematiskt granskas under avtalets löptid. Inköpsenheten stödjer i att kontrollera företag, föreningar och leverantörer.

Förvaltningen har också stärkt sitt arbete för att främja en trygg och säker arbetsplats, bland annat genom att inrätta en tjänst som säkerhetssamordnare och genom att genomföra kunskapshöjande insatser för att stärka medarbetares kunskaper och beredskap för att hantera hot, våld och annan otillåten påverkan.

Andra kunskapshöjande insatser som har genomförts har bland annat syftat till att stärka medarbetares kunskaper om hur leverantörer kan granskas och vad välfärdsbrott kan handla om i praktiken. Flera av dessa insatser har genomförts antingen i egen regi eller i samarbete med andra myndigheter, såsom Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten.

Under 2025 har förvaltningen också inlett ett arbete med att systematisera sin kommunikation kring arbetet med välfärdsbrott, i första hand internt. Som ett led i detta arbete har en gemensam Komin sida publicerats med relevant information om bland annat exempel på olika former av välfärdsbrott, viktiga kontaktuppgifter och länkar till de olika informations- och utbildningsmaterial som producerats för verksamheterna.

Hur delar nämndens verksamheter information med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen samarbetar med bland annat polis, Försäkringskassan, Skatteverket, regionen, andra kommuner samt andra förvaltningar och bolag inom staden. Utifrån syftet med samverkan

och gällande lagstiftning delas information på olika sätt i syfte att förebygga välfärdsbrott.

Under vissa omständigheter har förvaltningens medarbetare en underrättelseskyldighet till andra utbetalande myndigheter om de får vetskap om att en person kan få felaktigt eller för högt bistånd eller ekonomiskt stöd från en annan verksamhet. Denna underrättelseskyldighet är sekretessbrytande och innebär att medarbetare ska informera berörd myndighet om misstanken.

En stor del av medarbetarna har även en underrättelseskyldighet till Skatteverket om det framkommer att en medborgare kan vara felaktigt folkbokförd eller om det finns uppgifter i folkbokföringen som kan vara felaktiga.

Hur inhämtar nämndens verksamheter information från andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer kopplat till frågor som rör välfärdsbrott?

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har olika möjligheter att inhämta uppgifter från andra relevanta aktörer när de utreder rätten till bistånd eller utreder eventuella felaktigheter. I vissa fall har andra aktörer en lagstadgad skyldighet att bidra med den informationen, exempelvis om medarbetare begär uppgifter för att kunna fullgöra sin utredning.

Förvaltningen deltar även i olika forum både internt inom staden och i dialog med andra myndigheter och aktörer, såsom Skånes kommuner och Sveriges kommuner och regioner (SKR). I dessa forum delas och inhämtas kunskap och erfarenheter av arbetet med att förebygga välfärdsbrott som bidrar till att utveckla det egna arbetet.

Vad upplever nämnden som de stora utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott?

Nedan beskrivs några av utmaningarna i arbetet med att förebygga välfärdsbrott.

- Informationsdelning är en viktig del i arbetet att motverka välfärdsbrott. Det finns vissa begränsningar i sekretesslagstiftningen, och arbetet är omfattande samt berör flera aktörer vilket gör det svårt att identifiera vem/vilka som behöver vilken information.
- Det saknas ett samordnat arbete i staden som ger vägledning i arbetet med att förebygga interna möjliggörare och korruption. Det finns också begränsade möjligheter att arbeta med

bakgrundskontroller vid rekrytering och under en anställning.

- Det saknas effektiva, digitala, verktyg för att underlätta arbetet med att identifiera risker för felaktiga utbetalningar eller andra avvikelser som kan signalera risker för olika typer av välfärdsbrott.
- En stor del av de lagstiftande initiativ som tas på nationellt plan utgår som regel från statliga myndigheters förutsättningar och saknar därmed ett kommunalt och regionalt perspektiv. Nya sekretesslättnader och andra verktyg och möjligheter till statliga samarbeten kommer sällan kommuner och regioner tillhanda fullt ut.
- Arbetet med att följa upp den vård och boende som köps in för enskilda Malmöbor behöver utvecklas. Dels för att säkerställa att Malmöbor får den vård de behöver, dels för att säkerställa att ökad uppmärksamhet på risker för bristande vård och oseriösa leverantörer.
- Arbetet med att förebygga välfärdsbrott kan komma att innebära intressekonflikter i relation till bland annat handläggningen av föreningsbidrag.

Med vilka och hur samverkar nämnden med andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har ett omfattande samarbete med andra aktörer för att förebygga välfärdsbrott. Nedan redogörs för några av dessa samarbeten.

- Enheten för överförmyndarärenden ingår i ett nätverk med storstadskommunerna där det sker samverkan kring frågorna om att förebygga och kontrollera välfärdsbrott.
- Inom arbetet med Tryggare Malmö som miljöförvaltningen samordnar deltar medarbetare från förvaltningen. Medarbetarna deltar både i samordningsmöten och vid partsgemensamma tillsynsinsatser. Samarbetet ger information om oseriösa aktörer och en möjlighet att uppmärksamma risker för bidragsbrott.
- Inom verksamheten för ekonomiskt bistånd och boende har initiativ tagits till ett nätverk med ett flertal andra kommuner i Skåne kring arbetet med att förebygga bidragsbrott. I nätverket delas erfarenhet och kunskap. Nätverket underlättar också samverkan med region och statliga myndigheter såsom bedrägerirotlarna på Polisen, Försäkringskassan och Skatteverket.
- Ekonomiavdelningen samarbetar med Skatteverket vid granskningar i samband med upphandlingar och avtalsuppföljning. Detta samarbete ger möjlighet att bland annat identifiera och kontrollera oseriösa leverantörer och undvika att tilldela kontrakt till dessa vid en upphandling.
- Verksamheten för individ- och familjeomsorg och ekonomiavdelningen deltar i nätverk med socialförvaltningarna i

Stockholm och Göteborg. Syftet är att informera varandra om tillvägagångssätt och dela granskningserfarenheter för att utveckla metoder för granskning och kontroll av avtal.

- Medarbetare som handlägger föreningsbidrag deltar i ett stadsövergripande bidragsnätverk och deltar i det gemensamma utvecklingsarbetet av bidragsprocessen.

Med vilka andra nämnder, myndigheter och andra relevanta aktörer ser nämnden ett behov av att utveckla samverkan i arbetet med att förebygga, kunskapsutveckla och kontrollera

Det finns behov av att utveckla samverkan med andra kommuner lokalt och nationellt samt med Skånes kommuner kring leverantörer. I dagsläget saknas det ett samarbete vid tillfällen då en kommun upptäcker avvikelser och brister hos en leverantör som kan användas av flera kommuner.

Det finns även behov av att utveckla samverkan med funktionsstödsförvaltningen och hälsa-, vård-, och omsorgsförvaltningen samt med regionen kring gemensamma risker för välfärdsbrott.

Samverkan har inletts med regionen, för att förebygga möjligheten att falska eller felaktiga läkarintyg används för att på felaktiga grunder få bistånd eller vårdinsatser.

Vilka funktioner/verksamheter inom nämndens uppdrag har identifierats som särskilt betydande i arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Arbetet med att förebygga välfärdsbrott är ett gemensamt ansvar. De verksamheter som beslutar om bistånd till enskilda eller föreningar samt de som köper in vård- och boende är avgörande.

Inom enheten för överförmyndarärenden är tillsyn över ställföreträdare en viktig funktion i det förebyggande arbetet mot välfärdsbrott. På enheten finns en sektion som arbetar med granskning och tillsyn över ställföreträdare.

Stödfunktioner har inrättats för att stötta de olika verksamheterna inom förvaltningen och bidra till utveckling av arbetet. Dessa omfattar bland annat ett bidragsbrottssteam, en inköpsenhet, en avtalsgrupp samt en gemensam boendeadministration där direktupphandlingar görs vid bland annat inköp av boendeinsatser.

Det säkerhetsarbete som bedrivs som syftar till att kunna erbjuda medarbetare en trygg och säker arbetsplats är en viktig del i att förebygga välfärdsbrott och otillåten påverkan. Säkerhetsarbetet bidrar till bättre förutsättningar för medarbetare att hantera otillåten påverkan.

För att minska risken för infiltration och interna möjliggörare är det viktigt att säkerställa ett robust rekryteringsförfarande. Förvaltningen har en rekryteringsenhet som stödjer chefer i samband med rekrytering. En särskild rutin finns för kontroll av utdrag ur belastningsregister.

Inom den interna kontrollen och det systematiska kvalitetsarbetet kan potentiella risker för bland annat välfärdsbrott uppmärksammas och hanteras. Att identifiera och hantera risker i etablerade processer ger möjlighet att bedriva arbetet systematiskt.

Hur skattar nämnden sammantaget det egna arbetet med att motverka välfärdsbrottslighet?

Nr	Självskattning	Tillfredsställande	Förbättringsområde	Ej tillfreds- ställande
1	Övergripande		X	
2	Förebygga		X	
3	Kunskapsutveckla		X	
4	Samverka		X	
5	Kontrollera		X	